

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.3.60>

SPECYFIKA STRUKTURY REGUŁ MOTYWACYJNYCH W GAŁĘZIACH WSPÓŁCZESNEGO PRAWA UKRAIŃSKIEGO

Nazarii Kernychnyi

kandydat na uzyskanie wykształcenia wyższego stopnia doktora filozofii w specjalności 081 Prawo, Instytucja szkolnictwa wyższego „Uniwersytet Króla Daniela” (Iwano-Frankiwsk, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0003-3029-0127

kernychnyinazarii@ukr.net

Adnotacja. Artykuł ukazuje specyfikę struktury reguł motywacyjnych, analizuje główne podejścia naukowe do określenia roli reguł motywacyjnych w ukraińskim systemie prawnym. Szczególną uwagę poświęca się analizie struktury reguł motywacyjnych głównych gałęzi prawa Ukrainy w kontekście pozytywnego wpływu państwa na tworzenie wysokich wskaźników przestrzegania prawa wśród obywateli i zachęcania ich do aktywnego zachowania zgodnego z prawem w określonych dziedzinach życia publicznego oraz mechanizmu prawnej regulacji stosunków publicznych.

Słowa kluczowe: norma prawna, gałąź prawa, reguły motywacyjne, dyspozycja reguły motywacyjnej, hipoteza reguły motywacyjnej, sankcja reguły motywacyjnej.

SPECIFICITY OF THE STRUCTURE OF INCENTIVE STANDARDS IN THE AREAS OF MODERN UKRAINIAN LAW

Nazarii Kernychnyi

Candidate of higher education with the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 081 Law, Institution of Higher Education "King Danylo University" (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-3029-0127

kernychnyinazarii@ukr.net

Annotation. This article reveals the specifics of the structure of incentive norms, an analysis of the main scientific approaches to determining the role of incentive norms in the Ukrainian legal system is carried out. Special attention is paid to the analysis of the structure of the incentive norms of the main branches of Ukrainian law in the context of the positive influence of the state on creating high indicators of compliance with the law among citizens and encouraging them to active lawful behavior in certain spheres of social life and the mechanism of legal regulation of social relations.

Key words: norm of law, branch of law, incentive norms, provision of incentive norm, hypothesis of incentive norm, sanction of incentive norm.

СПЕЦИФІКА СТРУКТУРИ ЗАОХОЧУВАЛЬНИХ НОРМ В ГАЛУЗЯХ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА

Назарій Керничний

здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право, Зклад вищої освіти «Університет Короля Данила» (Івано-Франківськ, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-3029-0127

kernychnyinazarii@ukr.net

Анотація. У цій статті розкривається специфіка структури заохочувальних норм, проведений аналіз основних наукових підходів щодо визначення ролі заохочувальних норм в українській правовій системі. Особливу увагу приділено аналізу структури заохочувальних норм основних галузей права України в контексті позитивного впливу держави на створення високих показників дотримання законності серед громадян та спонукання їх до активної правовірної поведінки в певних сферах суспільного життя та механізмі правового регулювання суспільних відносин.

Ключові слова: норма права, галузь права, заохочувальні норми, диспозиція заохочувальної норми, гіпотеза заохочувальної норми, санкція заохочувальної норми.

Актуальність теми. Заохочувальні норми зустрічаються у різних галузях сучасного українського законодавства. Проте вони не завжди знаходять належне відображення в механізмі правового регулювання суспільних відносин. Саме тому, для кращого розуміння та застосування вказаних норм, розглянемо особливості структури заохочувальних норм у праві на прикладі провідних галузей права України.

Стан дослідження. Серед досліджень системи норм права та їх структури, зокрема і заохочувальних, провідне місце посідають праці В.К. Бабаєва, В.М. Кудрявцева, Р.А. Сабітова, О.І. Степанюка, П.В. Хряпінського, які і послугували науково-методологічною основою для написання даної статті.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є комплексне теоретико-правове дослідження структури заохочувальних норм в галузях сучасного українського права.

Виклад основного матеріалу. Парадигма сучасного конституційного права полягає в тому, що Конституція та закони України майже позбавлені юридичного нормативного інструментарію щодо реальної реалізації заохочень, стимулюючи до правомірної поведінки та діяльності особи загалом. Найбільш виразно ця домінанта може бути проілюстрована з огляду на споріднені до норм конституційного права норми адміністративного права України.

По-перше, особливістю заохочувальних норм в конституційному праві є мета самого конституційного заохочення як методу конституційно-правового регулювання відповідних правовідносин. Що передбачає заохочення державою позитивного діяння суб'єкта конституційно-правових відносин, наслідки якого перевищують вимоги конституційно-правових приписів (позитивний аспект) або негативну реакцією держави на конституційний делікт (правопорушення), що в кінцевому результаті проявляється в конституційно-правовій відповідальності [1, 180 с.].

Здійснивши аналіз наукової літератури та норм чинного законодавства можна зробити висновок, що в сьогоденному конституційному праві України заохочення застосовується, як правило, за одноразовий звинувачувальний вчинок, тоді як в адміністративному праві заохочення носить системний характер і застосовується за понаднормові вчинки при виконанні службових обов'язків.

Заохочувальні норми є поодинокими у сучасному конституційному праві, а винятковість їх застосування у свою чергу і зумовлює особливість їх унормування в чинному законодавстві. Зокрема, зазначене відображається у статті 106 Конституції України, де зазначено, що Президент України нагороджує державними нагородами, встановлює президентські відзнаки та нагороджує ними.

Натомість, у адміністративному праві заохочення з боку держави і її відповідних органів встановлено у системі галузевих нормативно-правових актах. Так, Указ Президента України «Про відомчі заохочувальні відзнаки» та низка інших.

Вивчивши певні праці можна зауважити, що особливість адміністративного заохочення є: здатність сприяти забезпеченню державної дисципліни й правопорядку; наявність заслуги як фактичної підстави заохочення; пов'язаність з оцінкою вже вчинених дій, причому таких, які сприяли реалізації функцій публічної адміністрації; застосування до конкретних суб'єктів або в конкретній ситуації, а в окремих випадках і до конкретних суб'єктів у конкретній ситуації; застосування суб'єктами публічного адміністрування; не лише непрямої позитивний вплив заохочення на його об'єкт, але й непряме сприяння формуванню в інших суб'єктів адміністративного права зацікавленості в належній поведінці; обопільна користь для його суб'єкта та об'єкта; добровільність поведінки, наслідком якої стає заохочення; надання заохоченню публічного характеру лише в тих випадках, коли це не загрожує національній безпеці й інтересам тих, кого заохочують; можливість реалізації як у формі правозастосування – шляхом видання акта про призначення заходу заохочення, так і без правового регулювання [9, 10 с. 221].

Повертаючись до заохочувальних норм конституційного права, можна зазначити, що їх обмеженість зумовлена обмеженням колом суб'єктів уповноважених на їх застосування. Так, для вирішення питань щодо застосування заохочень при Президентові України створена Комісія державних нагород та геральдики при Президентові України. Натомість, у системі виконавчої влади вирішення подібних питань віднесено до повноважень системи кадрових служб відповідних органів держави [5].

Звернено увагу на суб'єктний склад заохочувальних норм в адміністративному та конституційному праві. Так, у галузі адміністративного права завчасно статусно визначено суб'єктний склад до кого може бути застосована заохочувальна норма, натомість у конституційному праві суб'єктом може бути будь яка особа, зокрема: громадянин, особа без громадянства, іноземці.

До того ж, у конституційному праві України не виникає постійного зв'язку між нагороджуванним і державою, в той час як при застосуванні адміністративного заохочення передбачається наявність субординаційних зв'язків між особою, що нагороджується та тим, хто застосовує заохочення.

Слід звернути увагу і на особливості процедури застосування заохочувальних норм в публічному праві. Так, у конституційному праві України застосування заохочувальних норм носить офіційний публічний характер і оформлюється певним державним актом, що доводиться до відома невизначеного кола осіб, наприклад, опублікування Указу Президента про нагородження тощо. Тобто застосування заохочувальних норм у конституційній правотворчості це певний процес прийняття поправок до Конституції і її перегляд, що є невід'ємним елементом більш загального процесу творення права. На відміну від цього в адміністративному праві може застосовуватися неофіційне заохочення, що носить більш локальний характер (наприклад, подяка, занесення похвали у трудову книжку).

Сучасна юриспруденція характеризується наявністю достатньо різноманітних і одночасно діаметрально протилежних поглядів у визначенні та застосуванні заохочувальних норм. Розглядаючи в широкому розумінні заохочення охоплює всі види правових стимулів, а у вузькому змісті слова – воно є самостійним видом правового стимулу. Заохочення, як стимул у цьому випадку, виражається в різних законодавчо визначених можливостях працівника, що доповнюються заходами державної підтримки [3, 4, 7.].

Очевидним є факт, що заохочувальні норми в конституційному праві наділені власною юридичною природою як структурний елемент системи конституційного права України, а одночасно і поза межами системи. Звертаємо увагу, що аксіологічний аспект заохочувальних конституційних норм проявляється у визнанні за вказаними нормами функцій стимулятора соціальної активності суб'єктів конституційного права, що слугує

засобом певного узгодження особистих, державних і суспільних інтересів, а також способів підвищення конституційно правової культури громадянина, а в деяких випадках і чинником мотивації легітимної поведінки учасників взаємовідносин.

Так, заохочувальні конституційні норми, окрім аксіологічної мають ще одну цінність – пізнавальну, або гносеологічну. Ці норми дають певний обсяг знань та цінностей, необхідних колу суб'єктів, яким вони адресовані, а останні здійснюють діяльність легітимної та соціально витребуваної поведінки.

Отже, заохочувальні конституційно-правові норми – це самостійний вид норм конституційного права України, важливий складовий елемент системи національного конституційного права, визначальний аксіологічний, гносеологічний та інформаційний складник правової свідомості учасників конституційно-правових відносин. В об'єктивному значенні, будучи складовим елементом різновимірної системи сучасного конституційного права України, ці норми є встановленим чи санкціонованим народом, державою чи іншими суб'єктами конституційного правотворення правилами поведінки або діяльності учасників конституційних правовідносин, пов'язаних із заохоченням їх «наднормової» легітимної правової поведінки, яка сприяє утвердженню ідей і ідеалів конституціоналізму, захисту прав і законних інтересів людини і інших суб'єктів конституційного права, розбудові гармонійного громадянського суспільства та демократичної, соціальної, правової держави в Україні.

Очевидним є факт що в демократичних державах світу, до яких відноситься і Україна конституційне право у своєму розвитку орієнтується на заохочення та підтримку правомірної поведінки учасників процесу. Що у подальшому слугуватиме формування відповідного нормативного інструментарію. Саме тому, одним із оптимальних шляхів подолання конституційної кризи в Україні та відродження ідей та ідеалів національного конституціоналізму буде унормування заохочувань правомірної поведінки суб'єктів конституційного права у тісному нерозривному поєднанні з іншими заходами конституційної реформи.

Специфіка заохочувальних норм проявляється зокрема в тому, що має безпосередній вплив на її структуру. Для заохочувальної норми характерна особлива будова, тобто своєрідне компонування змісту норми, зв'язок та співвідношення її елементів. Структура заохочувальної норми обумовлює ті специфічні функції, які виконують юридичні норми, орієнтуючи суб'єктів здійснення особливо корисної поведінки, сприйманого як благо і заохочуваного державою. Безсумнівно, що заохочувальні заходи є найбільш значущими у підвищенні людської активності.

У зв'язку з цим викликає особливий інтерес як специфіка заохочувальних норм, їх структура, а навіть і виявлення умов, є підставою здійснення правового заохочення, і позитивних наслідків виконання диспозиції, у формі різноманітних заходів заохочення. Існує нерозривний зв'язок структури заохочувальних норм та механізму їх впливу на суспільні відносини, так як заохочувальний характер усталений у норму за допомогою особливостей взаємодії її складових елементів. Структура заохочувальної норми, підпорядкована усталеній логіці взаємодії інформаційних елементів, її здатності регулювати поведінку людей та впливати на її дії.

У свою чергу, структура норми є закономірна, об'єктивно необхідна і залежить від суб'єктивного ставлення тих чи інших суб'єктів. Така її закономірність виражається у вигляді особливостей урегульованих правовими нормами суспільних відносин.

Саме тому структура заохочувальних норм має відрізнятися від структури інших норм, наприклад охоронних, які регулюють суспільні відносини абсолютно іншого характеру та вплив яких ґрунтується на застосуванні примусових заходів. Крім того, щоб вирішити проблему застосування структури заохочувальних норм, необхідно правильно змодельювати регулюючі та стимулюючі властивості цих норм, їхню здатність, особливості та якісну своєрідність.

Заохочувальні норми проявляють притаманні їм свої якості не в кожному структурному елементі чи ланці, а лише в їх поєднанні, що в свою чергу є дуже складним поєднанням приписів, які утворюють цілісний комплекс і саме у своїй цілісності забезпечують з правового боку проведення в життя матеріальну та моральну зацікавленість, які виражені у заохоченні.

Важливе значення для визначення структури заохочувальних норм має уточнення обставини, а саме, хто є адресатом цієї норми? В правовій науці є загальноприйнятою двостороння спрямованість правових норм, як на адресу суб'єкта так і об'єкта управління, однієї та іншої сторони тощо. Отже, якщо одна із сторін наділяється юридичним обов'язком, то інша кореспондуючим правом.

Щодо класифікації заохочувальних норм у конституційному праві, то за прийомами і способами впливу на предмет їх правового регулювання ви

Враховуючи, що Конституція України є основним законом, то заохочувальні норми в конституційному праві за прийомами і способами впливу норм конституційного права на предмет їх правового регулювання слід виділяти: регулюючі (регулятивні), уповноважуючі, заохочувальні, зобов'язуючі, охороняючі та забороняючі норми. Серед вище зазначених видів норм конституційного права України найбільш очевидним здавалося б мав бути зміст заохочувальних норм. Однак, вказане не відповідає дійсності, адже заохочувальні норми в конституційному праві досі залишаються недослідженими і невідомими.

Звертаємо увагу, що структура заохочувальної кримінально-правової норми є тричленною і складається з диспозиції, гіпотези та санкції. Не торкаючись усього комплексу питань щодо юридичної конструкції заохочувальних норм, зосередимось на питанні «заохочувальної санкції». У юридичній літературі це питання вирішується по-різному. Так, на існуванні «заохочувальних санкцій» заперечують

Ф. Н. Фаткуллін, А. І. Тарханов та інші автори, але не проти застосування цього терміну в заохочувальній нормі Р. А. Сабітов, В. М. Кудрявцев та ін. Так, останній, аналізуючи стимулюючий аспект права, відзначає, що коли засоби заохочення прямо передбачені в правових нормах як фактичний і юридичний наслідок правомірної поведінки, то можна констатувати застосування заохочувальних санкцій [4, 8 с. 60].

Заохочувальні норми мають чітко виражену елементну структуру, причому диспозицією є заохочення, тобто надання різних матеріальних, духовних благ. В правовому застосування усе частіше розширюється діапазон їхньої дії, причому заохочення нерідко застосовуються і за звичайне виконання своїх обов'язків. Що у свою чергу, серед науковців породжує думку вбачати в заохоченнях лише «заохочувальні санкції» до діючого нормам.

Заохочувальні норми варто вважати нормами права, але виступаючи не як правила поведінки, а як державний заклик до визначеного поведіння. При настанні відповідних умов у компетентного органу виникає не тільки право на застосування заохочення, але іноді й обов'язок заохочувати [6].

Кожна заохочувальна норма несе у собі певну інформацію, що містять відомості, зокрема: про коло осіб, що підлягають заохоченню; про умови, за яких така поведінка може здійснюватися; про дозвіл суб'єктам вчинення таких дій, у яких зацікавлена держава; про показники, при досягненні яких передбачаються заходи заохочення; про той чи інший компетентний орган, який вирішує питання про надання заохочення; про правомочність або обов'язок компетентного органу визначити міру заохочення; про той чи інший вид і конкретну міру заохочення, яку може використовувати владний суб'єкт.

Всі ці відомості розподіляються за структурними елементами заохочувальної норми, серед яких центральне місце посідає диспозиція. Як складовий елемент юридичної норми, який свідчить про правило поведінки, якому мають слідувати учасники правовідносин. І лише у нерозривному поєднанні з гіпотезою та санкцією, в кінцевому результаті диспозиція знаходить своє життя, набуваючи своїх регулюючих здібностей.

Диспозиція – це завжди модель правомірної поведінки. Враховуючи зазначене спостерігається тісний зв'язок мети, яку ставила держава при прийнятті норми та диспозиції правової. Де мета - це причина виникнення диспозиції, а засіб досягнення мети - реалізація диспозиції. Мета, яку ставила держава при виданні заохочувальної норми, реалізується на момент досягнення об'єктами управління результатів, показників, визначених у нормі.

Органу наділеному певною компетенцією у даній сфері залишається лише реалізувати своє право або виконати покладений на нього обов'язок щодо заохочення особи за здійснене ним досягнення. Основним є безпосередньо прояв особами активності, здійснення корисних дій схвалених державною, а не нагородження «достойних» осіб. Першочерговим політиці заохочення держави – це вчинення громадянами дій, в яких держава зацікавлена і які вона прогнозує. До диспозиції заохочувальної норми слід вважати вказівку не на характер, розмір і вид заохочення, а на показники, результати, параметри бажаного заохочення, досягнення яких одночасно є і метою діяльності держави. Адже при зверненні держави до громадянина мета управлінського впливу не зможе виражатися ні в гіпотезі, ні санкції правової норми.

У свою чергою особовістю диспозиції заохочувальної норми права проявляється в тому, що основний адресат норми не зобов'язаний, а наділений правом вчиняти заохочувальну дію. Однак, враховуючи зазначене компетентні органи державної влади та їх посадові особи не можуть вимагати їх вчинення.

Ця властивість однаково відноситься до обох типів заохочувальних норм Диспозиція – це опис необхідних дій, термін «необхідних» потрібно застосовувати в ширшому значенні, як дія правомірних, позитивних, не «караних» і т.д., тобто дій, визнаних державою відповідними інтересам суспільства. Дійсно, на прикладі заохочувальних норм не можна вважати, що держава вимагає від громадян-об'єктів управління виконання дій, у яких вона зацікавлена, вона дозволяє їх вчиняти [1].

На відміну від звичайної норми, що спонукає чи забороняє, де диспозиція стає вказівкою: діяти у відповідності до встановленої державою норми, диспозиція заохочувальної норми лише надає право досягти заохочуваного результату. Що у свою чергу притаманно будь-якій правовій нормі, що містить дозвіл. У заохочувальній нормі під впливом стимулів усвідомлення корисності, вигоди та інше призводить до певного спонукання активності к свідомості людини.

Відомості про умови, у яких заохочувана поведінка може здійснюватися, має бути віднесено до гіпотези заохочувальної норми. В даному випадку під гіпотезою, багато авторів мають на увазі конкретний юридичний факт, що тягне за собою юридичні наслідки. Проте висловлені й інші погляди, які трактують гіпотезу ширше. На думку деяких науковців в гіпотезі правової норми «міститься вказівка на ті життєві ситуації, за яких приходять у робочий стан, «спрацьовує» її диспозиція. За їхнім уявленням, у співвідношенні гіпотези та дисципліни немає тісного зв'язку. Але й за допомогою такої гіпотези певний варіант поведінки «прив'язується» до конкретної життєвої ситуації, до конкретного суб'єкта, часу та місця. Гіпотеза заохочувальної норми на відміну від диспозиції вказує на умови при наявності яких поведінка суб'єкта починає набувати правового значення, саме вона зазначає за яких обставин норма вступить у дію.

Здійснивши певний аналіз заохочувальних норм у певних науковців може виникнути думка, що вказані норми здійснюють свою реалізацію у будь яких умовах. Саме тому, деякі науковці і приходять до висновку про те, що становище суттєво змінюється, коли регулюються суспільні відносини безперервного, постійного характеру. Регулюючи їх, норми перебувають у становищі, коли для їх приведення у дію не потрібне настання певних життєвих обставин, саме тому в таких нормах не може бути гіпотези.

Однак, із зазначеним твердженнями не можливо погодитися, так як не існує нормативного припису, в тому числі і заохочувального, у змісті якого не відображалася б воля законодавця про умови дії ґрунтового припису. У свою чергу ці умови можуть бути як загальними, так і зводиться до вказівки суб'єктного складу, наприклад, військовослужбовець, людина з інвалідністю, студент та ін., однак вони обов'язково існують, що відображено у змісті юридичної норми.

Таким чином, гіпотезою заохочувальних норм буде не вказівкою на умови, досягнення яких унаслідок або може спричинити заохочення, а вказівка на життєві обставини, в яких основний адресат може керуватися вимогами диспозиції, тобто на те, в якій ситуації об'єкт управління має право здійснювати заохочувані дії.

Важливе теоретичне та практичне значення, а також основний інтерес проявляється саме у проблемі санкцій заохочувальних норм. На думку деяких науковців санкція правової норми – це певна міра державного примусу, що підлягає обов'язковому застосуванню у разі правопорушення, що у свою чергу і надає соціальній нормі правового характеру.

Такий підхід до розуміння санкції правової норми далеко не випадковий. Як зазначає А.Я. Вишинський, радянське право зводилося виключно до примусових заходів, а його застосування забезпечувало «всю примусову силу соціалістичної держави». Подібне уявлення про право і структуру правової норми не може призвести до правильного розуміння механізму впливу деяких нормативних приписів, у тому числі заохочувальних, і не охоплює перетворень, що відбуваються в нормах конституційного, адміністративного, господарського, цивільного, трудового, міжнародного економічного права та інших галузей. Звичайно, можна не помічати цієї суперечності, називати ці явища позаправовими механізмами та вивести їх із сфери юридичного аналізу. Однак реальна дійсність, потреби правотворчої та правозастосовної практики ставлять ці проблеми дедалі відчутніше [2].

Звертаємо увагу, що у соціологічних науках та етиці під санкціями розуміються різні способи «відплати», зокрема, як заохочення і покарання. Санкціонувати – означає щось своїм авторитетом схвалювати, визнавати законним, правильним. Саме тому санкцію у даному випадку можуть бути як позитивними, так і негативними. Негативні застосовуються для припинення антигромадської поведінки, а позитивні у свою чергу стимулами та схвалення очікуваних суб'єктом управління суспільно корисних вчинків.

Заохочувальні норми (заходи) як і заходи примусу забезпечують встановлювану державою модель поведінки. Особливість заохочувальної санкції полягає у забезпеченні тих соціальних цілей (благ), задля досягнення яких така модель підтримується юридичними засобами, і особливо тих цілей, досягнення яких іншим способом неможливе. Застосування заходу, що санкціонується державою або роботодавцем, про видачу премій або інших форм заохочень, прямо передбачених законом за виконання певних показників, за конкретні заслуги.

В реаліях сьогодення значно зростає роль саме заохочувальних норм права на рівні із позитивними санкціями, які найкраще реагують на зміни умов життя суспільства. Заходи заохочення, що містяться в заохочувальних нормах спонукають індивіда на варіант поведінки, який є найбільш привабливим для індивіда, корисний, саме тому подібні норми активно реалізуються добровільно. Саме позитивні санкції заохочувальних норм є тим показником, який для громадянина є високою цінністю. У зв'язку з цим не погоджуємося із думкою науковців, які зазначають, що санкції юридичних норм пов'язується виключно з примусом, вони у свою чергу спонукають громадянина до поведінки, що у майбутньому матиме метою заохочення.

Висновки. Таким чином, дослідження проблеми заохочення у праві, та специфіки структури заохочувальних норм галузей права українського законодавства яке продиктоване інтересами науки та практики, дозволить визначити шляхи підвищення ефективності застосування заохочувальних норм права з метою забезпечення найбільш повного розкриття організуючих засад життєдіяльності суспільства та держави, що йде шляхом демократичного розвитку вітчизняної правової системи.

Список використаних джерел:

1. Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Адміністративне право України. Повний курс: підручник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
2. Іщенко Ю.В. Заохочувальні адміністративні процедури: деякі проблемні питання реалізації. *Наукові записки НаУ-КМА*. 2017. № 193. С. 41-45.
3. Мозолєвський П. Поняття та ознаки заохочень працівників органів місцевого самоврядування в умовах правової держави. *Публічне право*. 2018. № 1. С. 76-84.
4. Наливайко Л.Р. Конституційно-правова відповідальність: питання теорії та практики: дис. ... к.ю.н. : 12.00.02. К., 2000. 180 с.
5. Питання комісії державних нагород та геральдики: Указ Президента України від 13.08.2019 року № 595/2019.
6. Процедура та форми реалізації права, застосування права. 2010. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/law/9590/>
7. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України. академічний курс: підруч.: К.: ТОВ "Видавництво "Юридична думка", 2006. 306 с.
8. Хряпінський П.В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України. К.: Центр учбової літератури, 2008. 192 с.
9. Чернецький Є.Є. Публічне адміністрування заохочень. автореф. дис. ... канд.юрид. наук : спец. 12.00.07; К.: Нац. акад.внутр. справ., 2011. 19 с.
10. Чистоклетов Л.Г. Деякі аспекти адміністративного заохочення. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*. 2019, №23, pp. 219-224.

References:

1. Halunko, V., Dikhtievskiy, P., Kuzmenko, O., Stetsenko, S. ta in. (2018). Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative law of Ukraine]. Povnyi kurs: pidruchnyk. Kherson : OLDI-PLIuS, 446 p. [in Ukrainian].
2. Ishchenko, Yu.V. (2017). Zaokhochuvalni administratyvni protsedury: deiaki problemni pytannia realizatsii [Incentive administrative procedures: some problematic implementation issues]. *Naukovi zapysky NaUKMA*. № 193. pp. 41-45. [in Ukrainian].
3. Mozolevskiy, P. (2018). Poniattia ta oznaky zaokhochen pratsivnykiv orhaniv mistsevoho samovriaduvannia v umovakh pravovoi derzhavy [Concepts and signs of incentives for employees of local self-government bodies in the conditions of the rule of law]. *Publichne pravo*. № 1. pp. 76-84. [in Ukrainian].
4. Nalyvaiko, L.R. (2000). Konstytutsiino-pravova vidpovidalnist: pytannia teorii ta praktyky [Constitutional and legal responsibility: issues of theory and practice]: dys. ... k.i.u.n. : 12.00.02. K. 180 p. [in Ukrainian].
5. Pytannia komisii derzhavnykh nahorod ta heraldyky [Issues of the state awards and heraldry commission]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 13.08.2019 roku № 595/2019. [in Ukrainian].
6. Protседura ta formy realizatsii prava, zastosuvannia prava [Procedure and forms of realization of the right, application of the right]. 2010. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/law/9590/> [in Ukrainian].
7. Pohorilko, V.F., Fedorenko, V.L. (2006). Konstytutsiine pravo Ukrainy. akademichnyi kurs: pidruch [Constitutional law of Ukraine. academic course: tutor]. K.: TOV "Vydavnytstvo "Iurydychna dumka", 306 p. [in Ukrainian].
8. Khriapinskyi, P.V. (2008). Zaokhochuvalni normy u kryminalnomu zakonodavstvi Ukrainy [Encouraging norms in the criminal legislation of Ukraine]. K.: Tsentri uchbovoi literatury, 192 p. [in Ukrainian].
9. Chernetskyi, Ye.Ie. (2011). Publichne administruvannia zaokhochen [Public administration of incentives]. avtoref. dys. ... kand.iuryd. nauk : spets. 12.00.07; K.: Nats. akad.vnutr. sprav, 19 p. [in Ukrainian].
10. Chystokletov, L.H. (2019). Deiaki aspekty administratyvnoho zaokhochennia [Some aspects of administrative encouragement]. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*. №23, pp. 219-224. [in Ukrainian].